

HANDBOEK GESCHILLENREGELING IN VENNOOTSCHAPPEN

Handboek geschillenregeling in vennootschappen

Uitsluiting en uittreding
van aandeelhouders

Bernard TILLEMANN
Willem VAN DE PUTTE

 INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Handboek geschillenregeling in vennootschappen.
Uitsluiting en uittreding van aandeelhouders
Bernard Tilleman en Willem Van de Putte

© 2023 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1612-5 (gebonden)
ISBN 978-94-000-1629-3 (paperback)
D/2023/7849/97
NUR 827
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Danny Juchtman / www.dsigngraphics.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

VOORWOORD

Dit boek is het resultaat van echt teamwerk en hierbij past een bijzonder woord van dank.

In de eerste plaats danken we de Nederlandstalige ondernemingsrechtbanken en hoven van beroep en de Franstalige ondernemingsrechtbank Brussel omdat zij ons toegang verleenden tot de bijzonder rijke rechtspraak die de bron van inspiratie is van dit boek.

Wij danken in het bijzonder Advocaat-Generaal Els Herregodts, Raadsheren Pieter-Jan Naeyaert, Michel Oosterlinck, Bart Van den Bergh en Catharina Van Santvliet, Voorzitters Anouk Devenyns, Thomas Van Houtte, Afdelingsvoorzitter Peter Martens, Rechter Christine Broekmans, Maria Bruggeman, Birgit Burm-Herregodts, Guido De Croock, Martine De Roeck, Kristiaan Dehing, Pierre-Yves De Harven, Marleen Nuyttinck, Veerle Roets en Annick Van Hoof.

In de geschillenregeling moeten we als juristen soms onze comfortzone verlaten. Voor het onderdeel waardering kregen wij de onmisbare ondersteuning van Arne Gutermann, CEO Mountainfunds Capital Investments, en van Arnt Verriest, Hoofddocent Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen. We willen hen hiervoor uitdrukkelijk bedanken. Ook Thomas Van de Putte en Julie Verschueren, studenten FEB, willen we danken voor de verhelderende gedachtewisselingen.

Bij de geschillenregeling speelt ook het gerechtelijk recht een belangrijke rol. Gelukkig konden wij rekenen op de bereidheid van collega Stefaan Voet om hoofdstukken na te lezen, en op de kritische feedback van Raadsheer en collega Karen Broeckx op het onderdeel kantonement. Driek Deferme en Michiel Verhulst, Centrum voor Rechtsmethodiek, willen we extra danken voor hun interactie. Voor het intertemporeel recht was Thijs Vancoppenolle onze vaste gids.

We richten ook een bijzonder woord van dank aan Vicky Van Kelst, Centrum voor Rechtsmethodiek en Instituut voor Goederenrecht, om het rechtspraakregister op te stellen, aan Isabelle Van Dongen en Jan De Vries van uitgeverij Intersentia voor de aangename samenwerking en aan collega's (Amber Boes, Anne Bombay, Driek Deferme, Simon Devroe, Thomas Lefevre, Jacob Reniers, Frederik Van den Abeele, Lise Van den Eynde en Jan-Willem Verbeke) die de drukproeven hebben nagelezen.

Verder wensen wij onze collega's en familie te danken voor de steun en het geduld dat zij opbrachten tijdens de totstandkoming van dit boek. De tijd besteed aan dit project kwam ten koste van de tijd en aandacht voor hen.

We danken ten slotte iedereen die een bijdrage geleverd heeft aan de realisatie van dit boek.

De materie werd bijgehouden tot mei 2023.

Bernard Tilleman en Willem Van de Putte

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
Hoofdstuk I.	
Geschillenregeling in het algemeen (art. 2:60-2:69 WVV)	1
Afdeling 1. Inleiding	1
I. Nederlands wetgevend product	1
II. Typologie van middelen ter oplossing van vennootschapsconflicten	5
A. Swing man	6
1) Deskundigenonderzoek	6
2) Sekwester	7
3) Expert-bewaarnemer	8
4) Lasthebber <i>ad hoc</i>	10
5) Voorlopig bewindvoerder	11
6) Ontslag	15
B. Swing assets	17
1) Swing assets met opheffing van de vennootschap/rechtspersoon ..	17
a) Ontbinding en vereffening	17
b) Zuivere onevenredige splitsing	19
2) Swing assets met continuïteit van de vennootschap/rechts-	
persoon	21
a) Uittreding en uitsluiting lastens vennootschapsvermo-	
gen bij BV en CV	21
b) Partiële ontbinding lastens vennootschapsvermogen bij	
vennootschappen zonder volkomen rechtspersoonlijkheid ..	21
c) Partiële onevenredige splitsing	22
C. Swing shares	24
1) Opportuniteit van swing shares	24
2) Wettelijke grondslag voor swing shares in het Belgische	
recht: vóór de invoering van de geschillenregeling	24
3) Invoering van de geschillenregeling als alternatief voor de	
continuïteitbedreigende ontbinding	26
Afdeling 2. Dwingend karakter van de geschillenregeling	29
I. Wettelijke en conventionele alternatieve uitsluitings- en uittre-	
dingsmogelijkheden	29

A.	Wettelijk voorziene statutaire uitsluiting/uitredingsmogelijkheid ten laste van vennootschapsvermogen bij BV	29
B.	Conventionele exitregelingen: aan- en verkoopopties voor bad/good leavers	33
C.	Statutaire en contractuele clausules die de geschillenregeling moduleren	35
1)	Modulering van recht van aandeelhouder om zich (niet) op de geschillenregeling te beroepen	35
2)	Modulering van de participatiedrempel bij uitsluiting.	36
3)	Modulering gegronde redenen	37
4)	Modulering van prijsbepaling bij geschillenregeling	38
II.	Arbitreerbaarheid van de wettelijke geschillenregeling	38
III.	Dading en de wettelijke geschillenregeling	43
A.	Dadingen met betrekking tot de eigendomsoverdracht van de aandelen	43
B.	Dadingen die rechtstreeks verband houden met de geschillenregeling	45
C.	Dadingen die betrekking hebben op de beëindiging van de samenwerking in het kader van een managementcontract en bestuurdersmandaat	48
	Afdeling 3. Subsidiair karakter van de geschillenregeling	49
I.	Principe	49
II.	Juridische grondslag	58
III.	Mogelijke alternatieve rechtsmiddelen	59
A.	Uitputting van conventionele conflictbeslechtsmechanismen ...	59
B.	Wettelijke of jurisprudentiële alternatieven	60
1)	Rechter bevordert (ambtshalve) bemiddeling	60
2)	(Gedwongen) uitvoering in natura	62
3)	Rechtsherstel (nietigverklaring, gerechtelijk verbod, plaatsvervangende uitspraak)	63
	Afdeling 4. Verenigbaarheid van de geschillenregeling met artikel 1 Eerste Protocol EVRM, artikel 16 GW. en artikel 3:50 BW	64
	Afdeling 5. Vennootschapsvormen (art. 2:60 WVV)	67
I.	Vennootschapsvormen	67
A.	Enkel NV & BV	67
B.	Uitgesloten rechtsvormen	69
1)	CV	69
2)	VOF, commanditaire vennootschap en maatschap	70
3)	Europees economisch samenwerkingsverband (EESV)	71
II.	Vennootschappen in continuïteit	72
A.	Geschillenregeling na ontbinding	73
B.	Geschillenregeling na faillissement	77

Afdeling 6. Eiser en verweerder zijn aandeelhouder (art. 2:61 WVV)	81
I. ‘Aandeelhouder’	82
II. Kwalificatie voorwaarde aandeelhouderschap	87
III. Onbetwist (deel van) eigendomsrecht op effecten	91
A. Betwist eigendomsrecht effecten: toepassingen.	91
B. Bewijs van eigendomsrecht effecten	98
Hoofdstuk II.	
Uitsluiting (art. 2:63-2:67 WVV).	103
Afdeling 1. Algemene omschrijving	103
Afdeling 2. Toepassingsvoorwaarden.	103
I. Vorderingsgerechtigden: aandeelhouder(s) met minimumparticipatie.	103
A. Algemeen.	103
B. Gecertificeerde effecten.	103
C. Vennootschap/dochtervennootschap	104
D. Wettelijk voorgeschreven minimumparticipatiedrempels	105
1) Omschrijving van de participatiedrempels	105
2) Notie gezamenlijk bezit	108
3) Kwalificatie van de minimumparticipatiedrempels	109
4) Preventieve maatregelen tegen uitholling van participatie- drempels.	111
II. Verweerder: aandeelhouder met vervreemdingsverbod	111
A. Algemeen.	111
B. Gecertificeerde effecten.	112
C. Vervreemdingsverbod	112
III. Gegronde reden	114
A. Algemeen.	114
1) Notie gegronde reden.	114
2) Beoordeling voor of na deskundigenonderzoek	123
3) Tijdstip van beoordeling van gegronde redenen	124
B. Ernstige toerekenbare niet-nakoming.	125
1) Toerekenbare niet-nakoming	125
a) Toerekenbare niet-nakoming als aandeelhouder	125
b) Toerekenbare niet-nakoming als aandeelhouder- bestuurder?	133
c) Feiten uit het privéleven?	138
2) Voldoende ernstige niet-nakoming	139
3) Niet-nakoming niet te wijten aan de eisende aandeelhouder	140
C. Verhinderende van aandeelhouder?.	140
D. Misbruik van meerderheid of minderheid	141
E. Ernstige en duurzame onenigheid.	144
1) Onenigheid.	144

- 2) Voldoende ernstige en duurzame onenigheid 145
  - a) Restrictieve interpretatie in het licht van het vennootschapsbelang 145
  - b) Minder restrictief dan ‘wettige reden’ tot ontbinding 148
- 3) Onenigheid niet volledig te wijten aan de eisende aandeelhouder 158

Hoofdstuk III.

Uittreding (art. 2:68-2:69 WVV) 161

Afdeling 1. Algemene omschrijving 161

Afdeling 2. Toepassingsvoorwaarden 161

- I. Vorderingsgerechtigden: aandeelhouder zonder minimumparticipatiedrempel 161
  - A. Algemeen 161
  - B. Gecertificeerde effecten 161
  - C. Vennootschap/dochtervennootschap 162
  - D. Geen minimumparticipatiedrempel 163
- II. Verweerder: aandeelhouder zonder vervreemdingsverbod 163
  - A. Algemeen 163
  - B. Gecertificeerde effecten 164
  - C. Geen vervreemdingsverbod 164
- III. Gegronde reden 165
  - A. Algemeen 165
    - 1) Notie gegronde reden 165
    - 2) Tijdstip van beoordeling gegronde redenen 174
  - B. Ernstige toerekenbare niet-nakoming 176
    - 1) Toerekenbare niet-nakoming 176
      - a) Toerekenbare niet-nakoming als aandeelhouder 176
      - b) Toerekenbare niet-nakoming als aandeelhouderbestuurder 184
    - 2) Voldoende ernstige niet-nakoming 189
  - C. Verhinderung van aandeelhouder? 190
  - D. Misbruik van meerderheid of minderheid 191
    - 1) Uithongering van een aandeelhouder 191
    - 2) Ontslag van een aandeelhouder als bestuurder? 193
    - 3) Miskenning van rechten en rechtmatige verwachtingen van een medeaandeelhouder 201
  - E. Ernstige en duurzame onenigheid 204
    - 1) Onenigheid 204
    - 2) Voldoende ernstige en duurzame onenigheid 205
      - a) Restrictieve interpretatie: geen discretionair uittredingsrecht 205

b) Minder restrictieve interpretatie dan bij uitsluiting	215
3) Onenigheid niet volledig te wijten aan de eisende aandeelhouder	216
F. Verlieslatend karakter van de vennootschap	218

Hoofdstuk IV.

Procedure	219
Afdeling 1. Bevoegde rechter	219
I. Procedure zoals in kort geding voor voorzitter van ondernemingsrechtbank	219
II. <i>Ratione loci</i>	221
III. <i>Ratione materiae</i>	222
A. Samenhangende vorderingen	222
B. Voorlopige maatregelen in afwachting van beslechting van geschillenregeling	232
C. Gezag van rechterlijk gewijsde van andere rechterlijke beslissingen in het vennootschapsconflict	234
D. Le criminel tient le civil en état	235
E. Nieuwe tegeneis in hoger beroep	240
Afdeling II. Betrokken partijen	241
A. Eiser en verweerder	241
B. Titularis van deel eigendomsrecht effecten	241
C. Vennootschap	243
D. Andere aandeelhouders en belanghebbenden	247

Hoofdstuk V.

Modaliteiten en gevolgen van de gedwongen overdracht/overname	249
Afdeling 1. Waarde- en prijsbepaling van effecten	249
I. Gerechtelijk deskundigenonderzoek	249
A. Mogelijkheid	249
B. Opportuniteit	250
C. Opdracht van de gerechtsdeskundige	257
D. Persoon van de gerechtsdeskundige	261
E. Verloop van het gerechtelijk deskundigenonderzoek	263
F. Kosten	265
1) Provisie	265
2) Definitieve tenlastelegging	268
II. Conventionele waarderingsrichtlijnen	269
III. Waardebepaling in principe in continuïteit	272
IV. Waarde- en prijsbepaling van aandelen in niet-genoteerde vennootschappen in de geschillenregeling	274

A.	Inleiding	274
B.	Waardering van de onderneming	278
	1) Statische waarderingsmethodes	280
	a) Inleiding	280
	b) Herwaardering in continuïteit: substantiële waarde	281
	c) Herwaardering in discontinuïteit: liquidatiewaarde	284
	d) Bespreking: beperkingen van de statische waarderings- methode	286
	2) Dynamische waarderingsmethodes	289
	a) Inleiding	289
	b) Fundamentele waarderingsmethodes	291
	c) Relatieve waarderingsmethodes	294
	d) Bijzonder geval: “rendementswaarde” op basis van historische nettowinst/cash	295
	3) Combinaties van waarderingsmethodes (gewogen gemid- delde).	297
	4) Bijzonder geval: waarde nihil?	304
C.	Waardering van het aandelenpakket	306
	1) <i>Pro rata</i> (tout court)	306
	2) Surcote/controlepremie en minderheidsdécote	307
	3) Illiquiditeitsdécote (liquiditeitspremie?)	314
D.	Prijsbepaling: over de peildatum en billijke prijsverhoging/- vermindering.	316
V.	Afstand van geding of rechtsvordering bij tegenvallende waarde- ring/prijsbepaling?	333
	Afdeling 2. Eigendomsoverdracht	338
	I. Tijdstip en modaliteiten van eigendomsoverdracht	338
	II. Rechtsmiddelen ter afdwinging van eigendomsoverdracht	343
	Afdeling 3. Betalingsmodaliteiten	345
	I. Tijdstip van betaling	345
	A. Principe: recht op betaling bij eigendomsoverdracht	345
	B. Provisionele betaling	346
	C. Respijttermijn	350
	II. Interesten	352
	III. Betaling bij een postcommunautaire onverdeeldheid	353
	IV. Rechtsmiddelen bij niet-betaling van de uitgesloten/uitgetreden aandeelhouder	354
	Afdeling 4. Waarborgen voor betaling	355
	I. Hoofdelijkheid bij pluraliteit van uitsluitende/overnemende aan- deelhouders	355
	II. Zekerheden opgelegd door de rechter	355
	A. Consignatie	356

B. Pand op effecten	357
C. Bankgarantie	358
D. Tijdelijke onvervreemdbaarheid van aandelen	359
E. Zekerheidstelling bij kapitaalvermindering door overnemende aandeelhouder-vennootschap	359
III. Kantonnement	360
Afdeling 5. Overige gevolgen	366
I. Gevolgen voor statutaire of contractuele overdrachtbeperkingen.	366
II. Opheffing van zekerheden verleend door uitgesloten/uittreedende aandeelhouder ten voordele van de vennootschap.	369
III. Niet-concurrentieverbintenis uitgesloten/uittreedende aandeelhouder	370
Afdeling 6. Rechterlijke uitspraak.	373
I. Tussenvonnis, eindvonnis, eindbeslissing of beslissing alvorens recht te doen	373
II. Uitvoerbaarheid bij voorraad.	376
A. Het W.Venn.	376
B. Het WVV.	377
III. Gerechtskosten.	377

Hoofdstuk VI.

Verband tussen uitsluiting en uittreding en samenhang met andere mogelijke vorderingen 381

Afdeling 1. Samenvoeging van onderscheiden procedures door dezelfde partijen m.b.t. verschillende vennootschappen	381
Afdeling 2. Verband tussen (wederzijdse) vorderingen tot uitsluiting en (of) uittreding in de geschillenregeling	381
I. Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting.	381
II. Wederzijdse vorderingen tot uittreding.	400
III. Vordering tot uitsluiting wordt beantwoord door een tegenvorde- ring tot uittreding of omgekeerd.	404
Afdeling 3. Verband met gerechtelijke ontbinding.	412
I. Inleiding	412
II. Bevoegde rechter	413
III. Gegronde reden vs. wettige reden.	414
IV. Onderlinge afweging van vordering tot ontbinding of uitsluiting/ uittreding	416
A. Geschillenregeling heeft de voorkeur	416
B. Ontbinding heeft de voorkeur	423
Afdeling 4. Verband met (vennootschapsrechtelijk) deskundigenonderzoek.	427

Hoofdstuk VII.

Overgangsrecht WVV	433
<i>Rechtspraakregister .....</i>	<i>435</i>
<i>Bibliografie .....</i>	<i>457</i>
<i>Trefwoordenregister .....</i>	<i>469</i>